

UMEÅ UNIVERSITET

Forskningsdatahantering

Beskrivning av ett universitetsgemensamt projekt för hantering av forskningsdata under hela dess livslängd.

UMEÅ UNIVERSITET

Projektledare Fastställs senare	Projektägare Prorektor Katrine Riklund
Ansvarig organisatorisk enhet Universitetsgemensamt projekt	
Projektid 2021-mm-dd – 2025-12-31	
Projektwebb Fastställs senare	
Granskad ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Version: 1.0

UMEÅ UNIVERSITET

Innehåll

1	Bakgrund och syfte	4
1.1	Bakgrund.....	4
1.2	Komplexitet.....	5
1.3	Vikten av att utgå från forskningens behov	6
1.4	Syfte	6
2	Mål	7
2.1	Effektmål.....	7
2.2	Projektmål.....	7
3	Projektorganisation	8
3.1	Organisation	8
3.2	Ansvar och roller.....	8
4	Förutsättningar och avgränsningar i projektet	9
5	Risker	9
6	Kommunikation.....	9
7	Genomförande	9
7.1	Stöd i form av information, rådgivning och utbildning.....	9
7.2	Stöd inom arkiv och juridik	11
7.3	IT-infrastruktur	12
o	Beslutspunkter.....	13
o	Tidplan och delmål	13
8	Budget och ekonomi	14
8.1	Ekonomihantering.....	14
8.2	Budget.....	14
9	Uppföljning.....	14

UMEÅ UNIVERSITET

1 Bakgrund och syfte

1.1 Bakgrund

Behov av stöd i forskningsdatahantering till forskare och doktorander vid Umeå universitet har fått allt större betydelse och fokus under de senaste åren. Universitetet befinner sig i en övergångsprocess till öppen vetenskap som får sin drivkraft genom en rad olika nationella och internationella initiativ inom politik, viktiga vetenskapliga förlag, forskningsfinansiärer och forskargemenskapen. Regeringen möter denna förändring i sina forskningspropositioner Kunskap i samverkan (2016/17:50)¹ och Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation i Sverige (2020/21:60)². Svenska lärosätena har ett uppdrag av regeringen att uppnå omställningen till ett öppet vetenskapsystem senast 2026. Den nationella färdplanen³ för öppen vetenskap antogs av Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) förbundsårsamling den 10 mars 2021. Färdplanen syftar till att tydliggöra lärosätenas ansvar och de åtgärder som behövs för att genomföra arbetet med öppen tillgång till forskningsdata och forskningsresultat.

Lärosätenas ansvar enligt SUHFs färdplan är:

1. Att skapa forsknings- och utbildningsmiljöer som stödjer, uppmuntrar, informerar och utbildar om öppen vetenskap som praxis, genom att anta, implementera och förankra lokala styrdokument eller ramverk
2. Att tillhandahålla relevanta forsknings- och utbildningsstödande tjänster avseende öppen vetenskap, som resurseffektivt kan möta forskarnas behov av stöd genom hela forskningsprocessen, det vill säga före, under och efter ett forskningsprojekt
3. Att eftersträva att forskningsdata och forskningsresultat så långt som möjligt uppfyller FAIR-principerna
4. Att erbjuda forskare prisvärda, adekvata och säkra infrastrukturella tjänster – som uppfyller gällande regelverk (framförallt tryckfrihetsförordningen, offentlighet- och sekretesslagen, arkivlagen och GDPR) och FAIR-principerna – för hantering, lagring, tillgängliggörande och bevarande av forskningsdata och forskningsresultat där arkivering och gallring ingår som en integrerad del i forskningsprocessen och arbetet med öppen tillgång
5. Att aktivt samarbeta med andra lärosäten, infrastrukturer och finansiärer för att hitta resurs- och kostnadseffektiva, gemensamma nationella lösningar avseende styrdokument, ramverk och infrastrukturella tjänster
6. Att främja, delta och samarbeta med internationella aktörer och satsningar exempelvis inom European Open Science Cloud (EOSC) och The San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA)
7. Att utveckla en incitamentsstruktur som främjar och värderar öppen vetenskap till exempel vid meritbedömning och prestationsbaserad fördelning av medel
8. Att verka för att upphovsrätten för publicering och återanvändning av forskningsresultat inte exklusivt överförs till kommersiella vetenskapliga förlag.

¹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2016/11/prop.-20161750/>

² <https://www.regeringen.se/4af915/contentassets/da8732af87a14b689658dadcfb2d3777/forskning-frihet-framtid--kunskap-och-innovation-for-sverige.pdf>

³ <https://suhf.se/app/uploads/2021/03/REK-2021-1-F%C3%A4rdplan-f%C3%B6r-%C3%B6ppen-vetenskap-SUHF-Antagen-210310-REV-1.pdf>

UMEÅ UNIVERSITET

Forskningspublikationer från projekt som finansieras med offentliga medel ska publiceras genom Open Access. För forskningsdata som tas fram genom offentligt finansierat forskning gäller ett krav att dessa data ska tillgängliggöras ”så öppet som möjligt och så begränsat som nödvändigt”.

Umeå universitet har genom sin forskningsdatapolicy (dnr. FS 1.1-545-21) åtagit sig ge sina forskare de resurser och det stöd som de behöver för att klara av denna omställning till öppen vetenskap. I denna policy åtar sig Umeå universitet att skapa infrastruktur för forskningssamarbeten, säker lagring av forskningsdata, tillgängliggörande av forskningsdata och arkivering. Forskare och doktorander ska också kunna få stöd genom rådgivning och utbildning.

Parallellt med utvecklingen av öppen vetenskap har nya regulatoriska och säkerhetsmässiga krav tillkommit. De inkluderar bland annat dataskyddsförordningen (GDPR) och nya föreskrifter från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap gällande IT- och informationssäkerhet för statliga myndigheter (t.ex. Msbfs 2020-7). Det innebär en stor utmaning att möjliggöra öppen vetenskap och samtidigt uppfylla säkerhetsmässiga och andra krav som innebär begränsningar för hur forskningsdata ska och kan hanteras.

Forskning involverar många nationella och internationella samarbeten och forskningsdata blir mer och mer en del av den akademiska publiceringsprocessen. Övergången till öppen vetenskap kräver en balans mellan internationella policyer och nationella lagar och regler. Inte alla forskningsdata kan göras öppet tillgängliga, därför att de innehåller känsliga persondata och annan skyddsvärd information. För att navigera Umeå universitet genom övergången till öppen vetenskap föreslås hantera forskningsdata enligt principen ”så öppet som möjligt och så stängt som nödvändigt”.

”Så öppet som möjligt, så slutet som nödvändigt” och FAIR (Findable, Accessible, Interoperable and Reusable)-principerna ger bra riktlinjer för att navigera de ibland utmanande kontrasterna mellan öppen vetenskap och informationssäkerhet.

1.2 Komplexitet

Området är komplext, vilket ställer höga krav på samordning, samarbete och samsyn. Det innebär även kommunikationsutmaningar, eftersom våra forskare och personal som arbetar med forskningsdata ställs inför en komplicerad organisationsstruktur där det inte alltid är självklart vem man ska vända sig till i olika frågor. Projektet innebär en möjlighet för universitetets berörda verksamheter att samordna sig och göra det samlade intrycket mer användarvänligt.

Att forskningsdataområdet är under ständig utveckling hör till verksamhetens natur, liksom de ibland svärförenliga regelverken. Legala krav och krav på FAIR står i vissa delar i kontrast mot varandra och dessutom får den fria forskningen inte inskränkas av tekniska begränsningar utan sådana begränsningar är snarare indikationen på att det finns behov av teknisk utveckling. Givetvis ska vi följa lagar och direktiv men på ett sätt som gagnar forskningen.

Det är inte heller fråga om en lokalt organiserad verksamhet, utan utvecklingen mot öppen vetenskap och öppna forskningsdata är en såväl nationell som internationell angelägenhet. Detta ställer krav på samarbetsförmåga och flexibilitet i organisationen, god omvärldsbevakning och en lösningsinriktad verksamhet. I arbetet med att hitta lösningar kommer vi att ha god nytta av varandras kompetenser och av att se hur respektive verksamhet arbetar med olika aspekter av forskningsdataområdet.

Med hänsyn till den komplexitet som hantering av forskningsdata under hela dess livslängd innebär, hålls denna projektbeskrivning övergripande. Den sätter ramarna för det fortsatta arbetet medan detaljerna specificeras i form av årliga aktivitetsplaner som kommer att tas fram i nära dialog med forskningsverksamheten under projektets gång.

UMEÅ UNIVERSITET

1.3 Vikten av att utgå från forskningens behov

Ett starkt inflytande från och nära samverkan med forskningen är ett fundamentalt krav och avgörande för projektets framgång.

Exempel på relevanta aspekter i detta sammanhang är:

- Vad behöver lösas för att nå upp till målen i SUHF:s färdplan?
- Vilka satsningar inom forskningsdatahantering gynnar forskning vid Umeå universitet?
- Vilka målkonflikter behöver hanteras i relation till exempelvis integritet, forskningsetiska principer, effektivitet och långsiktigt forskningsarbete med hög kvalitet?
- Hur ser förutsättningarna ut ur forskningens perspektiv?
- Vad behöver man göra nu och varför, och vad kan man avvakta med och varför?
- Vad behövs för att våra forskare och forskningspersonal ska ha möjlighet att tillgodogöra sig kunskap för att möta utvecklingen mot öppen vetenskap och öppna data?
- Vilka krav på stödverksamheten ska tillgodoses?
- Vilka informationsresurser behövs för att berörd personal ska kunna orientera sig i ämnet och i de forskarstödjande resurser de har tillgång och rätt till?
- Vilka aspekter av verksamhetsutveckling och tekniska delösningar är mest angelägna?
- Finns det befintliga lösningar, förebilder, metoder eller resurser i dagsläget, som kan användas som underlag för den universitetsövergripande verksamhets- och tjänsteutvecklingen?
- Hur kan en nödvändig kontinuerlig omvärldsbevakning avseende utvecklingen inom området, möjligheter till samverkan, etc., tillgodoses?
- Behövs användartester, pilotprojekt eller andra användarinriktade metoder för att samla in beslutsunderlag och data?
- Vilka behov av support, utbildning och information finns i relation till specifika tjänster?
- Gemensam finansiering kontra delfinansiering från fakultet eller enskild forskning, till exempel vid hantering av datamängder som genererar större kostnader. Eventuellt prisbaserade tjänster.
- Etc.

Ovan exempel på frågeställningar kräver förankring, samsyn, transparens och kommunikation mellan projektet och forskningen och dess företrädare. Redan under den inledande delen av projektet kommer forskarnas och forskningens behov inom forskningsdatahantering att inventeras. Ett nära samarbete inom lärosätet och med relevanta externa parter ger även möjlighet att kommunicera behov och syftet med projektets leveranser och dess betydelse för respektive målgrupp.

1.4 Syfte

Det aktuella projektet är ett led i en satsning på förstärkning av forskningsstödet. Avsikten är att skapa förutsättningar för hantering av forskningsdata genom hela forskningsprocessen i form av en sammanhållen portfölj med såväl infrastruktur, d.v.s. tekniska lösningar, som stöd, rådgivning, utbildning och information i syfte att underlätta för forskare att på ett ändamålsenligt sätt hantera forskningsdata avseende insamling, lagring, bearbetning, delning, arkivering, etc.

Beståndsdelarna i en sådan portfölj är såväl befintliga som nya som behöver tas fram och de kan vara såväl lokala (egna) som nationella, internationella lösningar alternativt lösningar som på andra sätt delas med andra lärosäten. Ett genomgående krav på en sådan portfölj är att dess delösningar inte spretar, konkurrerar eller i värsta fall står i konflikt med varandra utan att de i möjligaste mån hålls ihop och kompletterar varandra.

UMEÅ UNIVERSITET

Forskarnas arbete med ändamålsenlig forskningsdatahantering ska ha bra stöd på Umeå universitet. Det inkluderar:

- Idéfas vid projektplanering
- Datahanteringsplaner inför forskningsansökningar
- Insamling av forskningsdata
- Lagring av forskningsdata under och efter forskningens gång
- Bearbetning av forskningsdata
- Delning och utlämning av forskningsdata
- FAIR data

Syftet är att skapa förutsättningar för att forskarnas behov och krav vad gäller forskningsdatahantering kan tillgodoses men också ge lärosätet verktyg att följa upp universitetets forskningsdatahantering samt säkerställa att de olika behov och krav som ställs på forskningsdatahantering tillgodoses.

2 Mål

2.1 Effektmål

Forskare, ledning och stödfunktioner står inför en förändring. Upphovet till förändringen är delvis utifrån men genom att anta utmaningen kan vi ta vara på möjligheter till bättre förutsättningar att bedriva forskning. Genom att driva förändringsarbetet på ett optimalt sätt, med bred samverkan och förankring, kommer projektet bidra till bättre forskning.

Det övergripande målet med detta projekt är att navigera Umeå universitet genom den övergång till öppen vetenskap som regeringen beskriver som målbild i forskningspropositionerna 2016/17:50 och 2020/21:60 samt att implementera det forskarstöd som forskningsdatapolicyn (dnr. FS 1.1-545-21) avser. Inom ramen för detta mål ska projektet tillgodose behovet av sina forskare av långsiktiga och användbara lösningar för forskningsdatahantering som beaktar såväl forskningens behov som de krav allmänheten, rättsordningen, informations- och IT-säkerhet ställer. Forskarna vid Umeå universitet ska få bättre villkor för att hantera, bevara och tillgängliggöra forskningsdata, så att de kan vara konkurrenskraftiga i den framtida internationella forskningen.

Därigenom ska projektet ge bättre förutsättningar för att behov inom forskningsdataområdet kan fångas och prioriteras kontinuerligt samt att stödverksamheten anpassas till nya behov, lagar och regler.

2.2 Projekt mål

Projektets övergripande mål är att möjliggöra en sammanhållen och effektiv hantering av forskningsdata genom en optimal stödportfölj. Detta med beaktande av hela processen av forskningsdatahantering från idéstadium, planering, ansökan och projektering till genomförande, rapportering och publicering, långtidslagring och arkivering. Projektet ska drivas med största möjliga transparens och samsyn med forskningen kring vad som är nödvändigt och möjligt att åstadkomma inom ramen för projektet. Mer detaljerade projekt mål kommer att beskrivas i ett senare skede.

UMEÅ UNIVERSITET

3 Projektorganisation

3.1 Organisation

Nedan beskrivs översiktligt projektets övergripande organisation i form av uppdragsgivare, projektägare och styrgrupp. Den mer detaljerade organisationen, bland annat referensgrupp och projektgrupp, fastställs senare av styrgruppen inför projektstart samt under projektets gång.

Projektledare kommer att rekryteras av styrgruppen.

3.2 Ansvar och roller

Uppdragsgivare

Namn	Funktion/motsvarande
Hans Adolfsson	Rektor

Projektägare

Namn	Funktion/motsvarande
Katrine Riklund	Prorektor, ordförande i det forskningsstrategiska rådet (FOSTRA)

Styrgrupp

Namn	Funktion/motsvarande
Katrine Riklund (ordf.)	Prorektor
Dekan eller den dekanen utser från respektive fakultet	Utses av dekanerna
Mikael Sjögren	Överbibliotekarie
Chatarina Larson	Chefsjurist
Therese Strandberg	IT-chef

Projektledare

Organisation av projektledning, roller, mm. fastställs av styrgruppen.

Referensgrupp

UMEÅ UNIVERSITET

En referensgrupp för projektet inrättas under forskningsstrategiska rådet (FOSTRA). Styrgruppen beslutar referensgruppens uppdrag och sammansättning i ett senare skede.

Projektgrupp

Projektgruppen och projektets bemanning kommer att utses av styrgruppen.

4 Förutsättningar och avgränsningar i projektet

Definieras i dialog med referensgrupp och styrgrupp.

5 Risker

Risk- och konsekvensanalys definieras och bedöms i dialog mellan projektledning, referensgrupp och styrgrupp.

6 Kommunikation

Kommunikationsplan och kommunikationsmål utformas i dialog med referensgrupp och styrgrupp.

7 Genomförande

Projektet föreslås omfatta årssprintar (delprojekt) och att aktiviteter inom varje sprint definieras och förankras med forskningsföreträdare (genom referensgruppen) och beslutas under resans gång. Det innebär att det inför varje år kommer att tas fram en årlig plan där dessa delprojekt anges. Till sammans med denna årliga plan kommer det även att tas fram en årlig budget för dessa delprojekt samt projektgemensamma kostnader. Rektor fastställer för respektive år plan samt budget utifrån förslag från projektets styrgrupp. En viktig förutsättning för projektets genomförande är fastställande av en referensgrupp och tillsättning av projektledare samt övriga personer med nyckelroller i projektet. Vidare är en bred förankring i forskning och med forskare en förutsättning för projektets framgång. FOSTRA är en viktig part för hantering av denna förankring.

Nedan framgår förslag till satsningar och åtgärder, framställda av UB, ULK och ITS.

7.1 Stöd i form av information, rådgivning och utbildning

Nuläge

Umeå universitetsbibliotek (UB) har samordningsuppdrag att bygga upp en Data Access Unit (DAU) vid lärosätet inom ramen för den nationella forskningsinfrastrukturen Svensk Nationell Datatjänst. Uppbyggnaden sker i samverkan med den universitetsövergripande Forskningsdatagruppen samt resurser vid UB. Syftet är att stödja forskarna att göra sina forskningsdata tillgängliga enligt nationella riktlinjer, ge rådgivning och behovsstyrda utbildningar till kärnverksamheten till

UMEÅ UNIVERSITET

exempel utformning och redigering av datahanteringsplaner. UB och Forskningsdatagruppen arbetar direkt gentemot forskare och forskningsprojekt samt stödjer det administrativa forskningsdataarbetet på en universitetsövergripande nivå som till exempel frågor rörande forskningsdatapolicy och The Human Resources Strategy for Researchers (HRS4R) arbetet. UB och DAU ger löpande stöd rörande metadata och granskning av dess forskningsdata som lärosätets forskare vill registrera i SND:s forskningsdatakatalog. UB deltar också i det nationella arbetet genom SND:s DAU-råd och regelbundet deltar i nätverksträffar.

Genom forskningsdatawebben publicerar UB viktig information om hantering av forskningsdata för forskare och doktorander. Forskningsdatawebben är både en informationskanal och en utbildningsresurs, samt har en samordnande funktion genom fokuserat arbete med att synliggöra information från andra verksamheter och plattformar via tydliga presentationer av verksamheter, länkning till relevant material och hänvisningar till olika kontaktvägar. Det är högt prioriterat att allt innehåll på forskningsdatawebben både finns på engelska och svenska, för att göra det så enkelt som möjligt för alla våra forskare att bedriva forskning av hög kvalitet.

Utveckling av stödet/aktiviteter

Det är prioriterat av UB att kunna nå ut till berörda forskare med relevant information, support och undervisning samt utifrån behov kunna arbeta inom nya områden som till exempel utlämning av forskningsdata. UB har utvecklat en etablerad utbildningsverksamhet som omfattar institutionsbesök, workshoppar och inslag i kurser och utbildningar. En viktig del av UB:s arbete rör även verksamhetsutveckling och stöd till fakulteter, institutioner och ledningar. Syftet med detta arbete är att både gynna forskarna vid Umeå universitet och att stärka universitetets förmåga att attrahera framstående forskare på en internationell arbetsmarknad. Forskningsdatapolicyn för Umeå universitet är en del i detta arbete. Givetvis är det också meningen att dessa insatser ökar universitetets förmåga att främja den framtida utvecklingen av Umeå kommun och Norrland.

UB anser det är prioriterat att förvalta och vidareutveckla forskningsdatawebben utifrån ett starkt användarperspektiv samt de klarspråksprinciper som vi är ålagda att följa i egenskap av myndighet. UB ser det som en naturlig utveckling att forskningsdatawebben i ännu högre grad samlar universitetets information om forskningsdatahantering, samt att forskningsdatawebben fungerar som plattform för all utåtriktad webbkommunikation som genereras av det universitetsgemensamma projektet. Med utåtriktad webbkommunikation menas främst sidor, reportage, nyheter och kalenderhändelser med huvudsaklig målgrupp forskare och forskarstödande personal.

UB:s mål är, utöver att uppnå regeringens och EU:s mål med öppen vetenskap, att främja en utbildnings- och forskningsmiljö som bidrar till god hantering av forskningsdata och universitetets förmåga att bedriva forskning och forskningssamarbeten på en nivå av högsta kvalitet. För att detta ska vara möjligt behövs en vidareutveckling av den forskningsstödande verksamheten rörande forskningsdatahantering och öppen vetenskap, vilket kräver resurser – till exempel nyrekryteringar, investeringar, ökad samordning (inom biblioteket, inom universitetet, och nationellt), samt inte minst fortsatt målinriktat arbete.

För att möta resursbehovet vid UB kommer det att behövas förstärkning av personalresurser under de närmaste åren. I detta skede föreslås initialt rekrytera två medarbetare på heltid tillsvidare. UB ser även behov av resurser för att anordna utbildning/workshops med externa experter och resurser för kompetensutveckling av medarbetare.

Områden som UB ser särskilt behov av insatser inom är främst:

UMEÅ UNIVERSITET

- Vidare utveckla utbildningsverksamhet som omfattar institutionsbesök, workshoppar och inslag i kurser och utbildningar.
- Vidare utveckla forskningsdatawebben för att ge den en mer universitetsgemensam och samlande prägel samt göra den mer lättnavigerad ur användarperspektiv. Utvecklingen mot en mer universitetsgemensam forskningsdatawebb innebär ett närmare samarbete med verksamheter utanför UB:s egen organisation. Utöver utvecklingsbehoven behöver forskningsdatawebbens nuvarande värden förvaltas och konsolideras.
- Vidare utveckla möjligheterna för forskare att tillgängliggöra sina forskningsdata i SND:s forskningsdatakatalog.

7.2 Stöd inom arkiv och juridik

Nuläge

Vid Universitetsledningens kansli finns funktionerna för juridik, informationssäkerhet och registratur och arkiv. Universitetsjuristerna tillhandahåller bl a forskningsrelaterad juridisk rådgivning och konsultation, upprättar och granskar avtal kopplade till detta område och förvaltar och utvecklar universitetets dataskyddsbudsfunktion. Enheten samordnar, stödjer och utvecklar det universitetsgemensamma arbetet med informationssäkerhet. Vid Registratur och arkiv förvaltas och utvecklas processer för ärende- och dokumenthantering.

Universitetsjurist vid Universitetsledningens kansli ingår i Forskningsdatagruppen vid UB.

Utveckling av stödet

Gällande regelverk ställer höga krav på hur forskningsdata ska och får hanteras. Forskningspersoner som deltar i universitetets forskning och de parter som samarbetar med universitet ställer också höga krav på att universitet hantering av deras data sker på ett sätt som uppfyller gällande regelverk och etiska krav – särskilt med avseende på tryckfrihetsförordningen, offentlighet- och sekretesslagen, arkivlagen och GDPR samt immaterialrättsliga frågeställningar. Allmänhetens och samarbetspartners förtroende för hur universitetet hanterar forskningsdata är mycket viktigt att upprätthålla för att inte riskera tillgången till personer och samarbetspartners villiga att delta i forskning och samarbeten.

Idag bedrivs forskning i huvudsak på elektroniska handlingar, elektroniskt data. En grundläggande förutsättning för att kunna uppfylla de krav som arkivlagen ställer, och därmed nå lagens syfte att tillgodose forskningens behov av tillgång till forskningsdata samt att ge den enskilde forskaren praktisk möjlighet att uppfylla FAIR-principerna avseende forskningsmaterialet i projektet, är att universitetet kan erbjuda tillgång till e-arkivering. För närvarande pågår ett projekt för införande av e-arkivering vid Umeå universitet. Av praktiska och ekonomiska skäl omfattar detta projekt införande av e-arkivering av administrativa system. Genom att tillsätta ytterligare resurser inom ramen för detta projekt ges möjlighet att förbereda för ett snabbare införande av e-arkivering av forskningsdata. Arkivering av forskningshandlingar måste harmoniseras med den struktur och regler för hur arkivering av andra handlingar sker vid Umeå universitet, såväl för att följa gällande regelverk som för att utveckla och anpassa stödet för forskare avseende arkivering varför även resurser bör läggas på att utveckla en ny e-arkivsanpassad arkivorganisation vid universitetet.

Forskning utgör verksamhet där metoder och typ av data varierar i stor mycket stor utsträckning mellan olika forskningsprojekt. De legala kraven att ta hänsyn till och anpassa hanteringen av data till är komplexa och omfattande. För den enskilde forskaren eller forskargruppen skapar detta mycket tidskrävande arbete som tar utrymme från själva forskningsverksamheten. Genom att skapa övergripande, samordnade och forskaranpassade processer för att underlätta tillgodoseende av

UMEÅ UNIVERSITET

såväl legala krav som säkerhetskrav i forskningsprojekt kan vi samtidigt verka för omställningen till ett öppet vetenskapssystem. Sådan utveckling av samordnade övergripande strukturer för hantering av data i forskning kan också ge forskaren mer utrymme för att lägga fokus på sin forskning.

För att möta dessa behov vid Universitetsledningens kansli föreslås att under projektiden rekrytera en jurist på heltid samt komplettera den arkivariesurs på halvtid som finns i e-arkivsprojektet med en halvtids arkivarie i detta projekt.

Områden som ULK ser särskilt behov av insatser inom är främst:

- Skapa övergripande, tydliga och forskaranpassade processer med färdiga tillämpliga lösningar för olika situationer och olika typer av forskningsprojekt och ämnesområden som samtidigt hålls samman i en för hela universitetet överblickbar struktur.
- Utveckla övergripande strukturer för hantering av forskningsdata som redan i forskningsprojektets initialskede tillgodoser de arkivkrav som sedermera ska uppfyllas
- Utarbeta stöddokument och mallar
- Utveckla juridik- och arkiv-innehåll till forskningsdatawebben där fokus är att skapa och förbättra information som utgår från forskarens situation och behov, anpassad såväl vad gäller detaljnivå som fokusområden till de särskilda förutsättningar olika typer av forskningsprojekt inom olika discipliner och ämnesområden har.
- Vidareutveckla utbildningsinsatser, såväl grundläggande för att generellt höja kunskapsnivån inom forskningsdatahantering som mer mottagaranpassade där mer detaljerade kunskaper är nödvändiga för korrekt hantering

7.3 IT-infrastruktur

Ett viktigt krav för tekniska lösningar, IT-relaterade dellösningar av olika slag, är att dessa hänger ihop och utgör en helhetslösning. IT-relaterade system, produkter, tjänster, säkerhetsmässiga åtgärder, identitets- och behörighetshantering, etc. måste tekniskt, logiskt och användningsmässigt hänga ihop för att ge effektivt och i möjligaste mån lättillgängligt användbart. Ambitionen är att skapa en sammanhållen IT-miljö för forskarna vid Umeå universitet, som omfattar olika egna och externa lösningar samt samarbeten med andra nationella infrastrukturer för att kostnadseffektivt kunna erbjuda produkter och tjänster som svarar för ett IT-stöd som även stärker konkurrenskraften av forskningen vid Umeå universitet både nationellt och internationellt. Hörnstenarna i denna miljö ska vara användarvänlighet, säkerhet och tillförlitlighet samt internationell konkurrenskraft. Detta framgår av en första beskrivning i "Strategi för IT-stöd inom forskningsprocessen", 2021-06-10.

Behov av initiala satsningar och åtgärder

Initiala åtgärder omfattar

- Framtagning av en lösning i form av en skyddad miljö för lagring, bearbetning och delning (inom forskningsprojekt) av aktivt data. Här behövs en egen lösning med initial uppbyggnad av miljön vilket estimeras till 2-3 MSEK. Denna miljö kommer att bli en plattform med möjligheter att byggas ut med andra tjänster (i samarbete med bl.a. KI och GU), beroende på behov och vad som efterfrågas av forskningen. Befintliga såväl som tillkommande forskningsmiljöer kan flyttas in i denna miljö för att uppfylla säkerhetskrav.
- Långtidslagring av (publicerat) forskardata med koppling till SND och Sunet Drive. Dessa lösningar är under utvärdering och utveckling. Dialog pågår och möjligheter för anslutning till dessa lösningar behöver lyftas till och bedömas inom ramen för detta universitets-

UMEÅ UNIVERSITET

gemensamma projekt och i samråd med forskningsföreträdare.

- Arkivering där ett särskilt projekt för E-arkivlösning pågår vid Umeå universitet, men även detta projekts delsyfte avseende arkivering av forskningsdata ska ses och behandlas som en dellösning inom detta universitetsgemensamma projekt för forskningsdatahantering.

Vidare åtgärder och satsningar

Arbete pågår med kartläggning och analys av såväl existerande lösningar, både de framtagna i egen regi som standardlösningar som O365 och andra lösningar som tillhandahålls eller kan tänkas tillhandahållas för Umeå universitetets behov. I arbetet beaktas möjligheter till samverkan såväl med andra lärosäten som region Västerbotten eller andra regioner m.fl. organisationer som Umeå universitet har samverkan med inom forskning.

Forskningsdatahantering i relation till våra samarbetspartner är en viktig aspekt. Umeå universitet har omfattande samarbeten med Region Västerbotten. En stor del av forskningen inom medicin nyttjar sjukvårdens resurser för hantering av forskningsdata i stora delar av forskningsprocessen. Forskningsdata samlas många gånger in och förvaras i flertal av regionens system för bearbetning där eller lämnas ut för bearbetning i andra system och miljöer. Samarbete med Region Västerbotten är således av särskild vikt i detta sammanhang. Samarbetet omfattar ömsesidigt beaktande av för forskningsdatahantering relevanta system och lösningar samt processer.

I skapandet av en optimal IT-infrastruktur och systemstödsportfölj är det många olika aspekter som måste beaktas och tas höjd för, varav vikten av integration av olika dellösningar så att de tekniskt, logiskt och användningsmässigt hänger ihop, är en viktig sådan. Ytterligare en viktig aspekt är att valda lösningar och tjänster i möjligaste mån ska vara användarvänliga och intuitiva för att underlätta och inbjuda till nyttjande.

Därutöver pågår en organisationsutveckling och verksamhetsutveckling, bl.a. dedikerade roller med särskild inriktning mot forskning, utvidgning och förstärkning av support till forskare, etc., i syfte att utveckla och förstärka IT-verksamhetens förutsättningar att både under projekttiden och därefter kunna motsvara förväntningar och krav från universitetets forskning.

Även i dessa sammanhang är det viktigt att initiativ och satsningar, som dels görs inom ordinarie verksamhets resursramar och dels inom de möjligheter som detta projekt skapar, sker i samklang med forskningens behov och i dialog med forskningsföreträdare och forskare.

7.4 Besluts punkter

BP	Beskrivning	Datum

7.5 Tidplan och delmål

Utvecklas i senare skede i dialog med referensgrupp och fastställs av styrgrupp.

UMEÅ UNIVERSITET

8 Budget och ekonomi

8.1 Ekonomihantering

Ansvarig enhet/person: Projektledare/motsvarande

Ansvarig i universitetsledningen: Katrine Riklund

Medel utbetalas till: Projekt 700151015

Inför varje år kommer det att tas fram en årlig plan där delprojekt för forskningsdatahantering finns angivna. Tillsammans med denna årliga plan kommer det även att tas fram en årlig budget för dessa delprojekt samt för projektgemensamma kostnader. Rektor fastställer för respektive år plan samt budget utifrån förslag från projektets styrgrupp samt inom tidigare beslutade ekonomiska ramar. Förslag till budget stäms också av med biträdande universitetsdirektör. Budgeten ska även innehålla vem/vilka som är mottagare av beslutade medel.

8.2 Budget

Totalbudget enligt tidigare beslut är 32 mnkr för 2021-2025. Fördelningen mellan åren och årsbudget fastställs enligt ovan.

9 Uppföljning

Projektägaren ansvarar för uppföljning av projektet. Planeringsenheten ansvarar för övergripande uppföljning. Det åligger projektledaren att lämna underlag till planeringsenheten enligt den uppföljningsplan som föreligger samt vid behov.

Projektet har en stor grad av IT-inriktning men då ITS aktivt deltar i projektets utförande tillgodoses kravet på förankring med IT-chef.